

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 41/2015-28

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí v senáte zloženom z predsedu Milana Ľalíka (sudca spravodajca), zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Petra Brňáka 20. apríla 2016 prerokoval sťažnosť spoločnosti [REDAKOVANÉ], zastúpenej konateľom a advokátom [REDAKOVANÉ], vo veci namietaného porušenia jej základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 11 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v spojení s čl. 12 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky postupom a uznesením Krajského súdu v Prešove sp. zn. 18 Co 148/2014 zo 17. júla 2014 v spojení s uznesením Okresného súdu Prešov č. k. 12 C 186/2013-115 z 10. decembra 2013 a takto

r o z h o d o l :

1. Krajský súd v Prešove v konaní vedenom pod sp. zn. 18 Co 148/2014 a jeho uznesením zo 17. júla 2014 porušil základné práva spoločnosti [REDAKOVANÉ], zaručené čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 11 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Uznesenie Krajského súdu v Prešove sp. zn. 18 Co 148/2014 zo 17. júla 2014 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

3. Spoločnosti [REDAKOVANÉ] priznáva úhradu trov právneho zastúpenia v sume 323,52 € (tristodvadsaťtri eur a päťdesiatdva centov), ktorú je Krajský súd v Prešove povinný zaplatiť na účet jej právneho zástupcu [REDAKOVANÉ] do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 9. októbra 2014 doručená sťažnosť spoločnosti [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojich práv špecifikovaných v záhlaví tohto nálezu a tam uvedenými rozhodnutiami všeobecných súdov. Podľa mienky sťažovateľky tieto súdy pri uložení pokuty 100 € za nedodržanie lehoty na zaslanie vyjadrenia k podanej žalobe porušili zákonný i ústavný rámec svojho oprávnenia voči nej ukladať poriadkovú pokutu za hrubo sťažený postup konania podľa § 53 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku.

2. Sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd vyslovil porušenie ňou označených práv napadnutými uzneseniami všeobecných súdov, tieto rozhodnutia zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie a zaviazal ho zaplatiť jej trovy konania v sume 323,52 €.

3. Sťažovateľka rekapitulovala sled procesných úkonov vo veci po tom, ako bola uznesením Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) z 15. októbra 2013 vyzvaná na písomné vyjadrenie k žalobe o zrušenie rozhodcovského rozsudku zo spotrebiteľského vzťahu v lehote 15 dní. Sťažovateľka 23. októbra 2013 požiadala okresný súd o predĺženie tejto lehoty o 30 dní z dôvodu prípravy podkladov ku konaniu a zabezpečenia

kvalifikovaného právneho zastúpenia vo veci. Potom podaním z 3. decembra 2013 doručeným okresnému súdu 5. decembra 2013 vyjadrenie podala, na to okresný súd na pojednávaní 10. decembra 2013 jej uložil poriadkovú pokutu vo výške 100 € a zároveň odročil pojednávanie na 16. január 2014, aby právnemu zástupcovi žalobkyne zabezpečil primeraný priestor pre oboznámenie sa s predmetným vyjadrením. Sťažovateľka v odvolaní namietala, že až 28. novembra 2013 sa dostala k určitému kľúčovému listinnému dôkazu (list Národnej banky Slovenska), ktorý spracovala 3. decembra 2013, takže z jej stany nešlo o žiadnu procesnú obštrukciu, ale uplatnenie práva v takej lehote, v akej jej to umožnili dôkazné prostriedky. Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“) uznesenie okresného súdu potvrdil, ale bez patričnej reakcie na námietku sťažovateľky.

4. Ústavný súd si uvedené skutočnosti overil z predložených rozhodnutí i listín, ktoré mal k dispozícii, a uznesením z 28. januára 2015 prijal sťažnosť na ďalšie konanie a vyzval účastníkov konania, aby sa k nej vyjadrili.

5. Predseda okresného súdu vo vyjadrení z 27. apríla 2015 uviedol:

«V danej právnej veci nebola uložená poriadková pokuta za „oneskorené využitie práva žalovaného vyjadriť sa k návrhu“, ale za predloženie vyjadrenia 5 dní pred vytýčeným termínom pojednávania, kedy logicky žalovaný, ktorý je právnickou osobou a disponuje aj zamestnancami s právnickým vzdelaním (viď zastúpenie žalovaného JUDr. Škapincom) vedel, že v tak krátkom čase nebude možné poskytnúť na oboznámenie jeho vyjadrenie žalujúcej strane.» Navrhol preto vysloviť, že práva sťažovateľky porušené neboli.

Predsedníčka senátu krajského súdu vo vyjadrení z 20. apríla 2015 sa vyjadrila podobne; všetci účastníci súhlasili s upustením od ústneho pojednávania.

6. Ústavný súd zvážil argumentáciu sťažovateľky, príslušný spisový materiál i obsah napadnutých uznesení všeobecných súdov a dospel k záveru, že sťažnosť je dôvodná.

7. Rozhodnutie o uložení poriadkovej pokuty je v zásade spôsobilé zasiahnuť do základných práv a slobôd účastníkov konania s ohľadom na jej výšku (až do 820 €) a možnosť opakovaného ukladania až do výšky 1 640 €. Poriadkové pokuty môžu byť pritom vydávané na základe voľného uváženia, takže nie je vylúčený ani diskriminačný efekt ich ukladania proti rôznym subjektom.

8. Vzhľadom na to, že rozhodnutie o uložení poriadkovej pokuty [§ 53 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“)] je v zásade spôsobilé zasiahnuť do základných práv a slobôd účastníkov konania, patrí zásada prieskumu týchto rozhodnutí vydaných v sústave všeobecných súdov k základným ústavným princípom spravodlivého procesu vo všetkých jeho aspektoch.

9. Ústavný súd, ktorý je vrcholným orgánom ochrany ústavnosti, je vo svojom rozhodovaní viazaný nielen petitom návrhu (sťažnosti), ale aj jeho skutkovým odôvodnením v zmysle zásady „*iura novit curia*“, takže možno povedať, že je oprávnený skúmať porušenie aj iných ústavou zaručených základných práv a slobôd než tých, na ktoré sťažovateľka v sťažnosti odkazovala.

10. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu je požiadavka riadneho odôvodnenia jedným zo základných atribútov spravodlivého procesu. Dodržiavanie povinnosti odôvodniť rozhodnutie má zaručiť transparentnosť a kontrolovateľnosť rozhodnutí súdov a vylúčiť svojvôľu, lebo len vecne správne (zákonu celkom zodpovedajúce) rozhodnutie a náležite, t. j. zákonom vyžadovaným spôsobom odôvodnené rozhodnutie, napĺňa – ako neoddeliteľná súčasť „stanoveného postupu“ – ústavné kritériá vyplývajúce preň z Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd či Listiny základných práv a slobôd (I. ÚS 327/2010).

11. V právnom štáte by nemali vznikať pochybnosti, či sa sudca určitou otázkou (námietkou) zaoberal či nezaoberal; odpoveď by mala byť zrejmá a zreteľná z odôvodnenia jeho rozhodnutia (porov. aj rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci TORIJA

v. Španielsko, č. 18390/91, bod 29). V žiadnom prípade totiž nemožno ignorovať argument, ktorý je pre výsledok daného konania úplne kľúčový.

12. Preto ak krajský súd na celkom konkrétnym spôsobom predostretú argumentáciu sťažovateľky v jej odvolaní proti uzneseniu okresného súdu z 10. decembra 2013, že *„až v piatok 28.11.2013 sa dostala ku kľúčovému listinnému dôkazu (list NBS č. ODT 12960/2013 z 22. novembra 2013), ktorý konštatoval, že dohoda o RK špecificky v poistnej zmluve...“*, takže jeho zapracovanie do vyjadrenia k návrhu z 3. decembra 2013 nebolo žiadnou procesnou obštrukciou majúcou za cieľ predĺžiť konanie, ale uplatnením práva v takej lehote, v akej to sťažovateľke ako žalovanej v spore umožnili dostupné dôkazné prostriedky, ktoré nemohla z časového ani z obsahového hľadiska nijako subjektívne ovplyvniť, vôbec nereagoval, resp. ju ani inak do svojej vlastnej úvahy nepremietol, musí ústavný súd konštatovať, že ide o rozhodnutie svojvoľné a v rozpore s právom sťažovateľky na spravodlivý proces.

13. Ústavný súd sa nestotožňuje ani so záverom odvolacieho súdu v tom, že keď k doručeniu vyjadrenia sťažovateľky do spisu došlo len päť dní pred nariadeným pojednávaním, v dôsledku čoho došlo k hrubému sťaženiu postupu okresného súdu v konaní, ktorý musel pojednávanie odročiť, táto skutočnosť však jednak vôbec nereaguje na to, že sťažovateľka informovala okresný súd o jej problémoch spojených s realizáciou predmetnej výzvy, a jednak vôbec nevyplýva zo zápisnice o pojednávaní z 10. decembra 2013. V nej po formálnom poučení sudkyňa hneď vyhlásila uznesenie, ktorým sťažovateľke uložila poriadková pokuta 100 €, a to bez akéhokoľvek odôvodnenia a následne pojednávanie odročila na 16. január 2014, opäť bez uvedenia dôvodu, čiže v rozpore s § 119 OSP.

Išlo tak o zjavne prehnané zveličenie sťažovateľkinho „pochybenia“, lebo súd pri znalosti veci a ochoty sa ňou meritórne zaoberať mohol ju skončiť na tomto pojednávaní v zmysle § 114 ods. 1 OSP alebo najneskôr na odročenom pojednávaní 16. januára 2014; paradoxom však je, že vec nie je do dnešného dňa právoplatne skončená, čiže na dĺžke

konania sa podstatnejšou a výraznejšou mierou nepodielala sťažovateľka, ale zrejme celý rad ďalších faktorov či nepružný prístup okresného súdu.

Doručenie vyjadrenia päť dní pred pojednávaním okresnému súdu síce prirodzene mohlo viesť k oddialeniu rozhodnutia vo veci, ale už nie však k zmareniu aj ďalších pojednávaní po 10. decembri 2013 a už vôbec nie k neskončeniu veci po 16. januári 2014.

14. Ak predsedníčka senátu pristúpila k uloženiu poriadkovej pokuty a krajský súd toto uloženie potvrdil bez toho, že by súdy zobrali do úvahy sťažovateľkine argumenty a vec nie je doteraz právoplatne skončená, ide zo strany všeobecných súdov o hrubé porušenie práva na spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (v zmysle zásady *iura novit curia*), lebo také rozhodnutie treba považovať za arbitrárne. Súčasne ide aj o zásah do vlastníckeho práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy či čl. 11 ods. 1 listiny a čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

15. Zo všetkých uvedených dôvodov preto ústavný súd pristúpil podľa čl. 127 ods. 2 ústavy k zrušeniu namietaného uznesenia krajského súdu. Pri opätovnom prejednaní a rozhodnutí v posudzovanej veci je krajský súd viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto náleze.

16. K zrušeniu uznesenia okresného súdu však ústavný súd už nepristúpil, lebo ochrany základných práv sťažovateľka môže dosiahnuť už tým, že o jej odvolaní bude znovu rozhodovať krajský súd. Vo vzťahu k tomuto rozhodnutiu okresného súdu prestala byť splnená podmienka prípustnosti sťažnosti podľa § 53 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) *a contrario*; preto v tejto časti sťažnosti nevyhoviel.

17. Sťažovateľke ústavný súd priznal aj náhradu trov konania v sume 323,52 €, ktorá zodpovedá odmene advokáta za dva úkony právnej pomoci; tieto trovy konania zaplatí

krajský súd k rukám jej právneho zástupcu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu (§ 149 OSP a § 31a zákona o ústavnom súde).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. apríla 2016